

Osud mamutí opery Panama

Jára Cimrman

Osud mamutí opery „Panama“

Prof. Miloš Čepelka

Pohnutkou k záměru zkomponovat mohutné operní dílo Panama byl příklad slavného italského komponisty G. Verdiho, který k slavnostnímu otevření Suezského průplavu složil operu Aida. Na rozdíl od Verdiho nechtěl být Cimrman pouze autorem zahajovací opery, nýbrž i autorem Panamského průplavu samotného. Francouzskému inženýru Lessepsovi, který v letech 1879–88 začal již průplav budovat, byla vládou Spojených států další práce znemožněna. Cimrman počítal s tím, že vedení prací po Lessepsovi převezme. Měl totiž ve Spojených státech několik vlivných známých, kteří se mu v dopisech zmišovali, že se na ně může kdykoli obrátit, kdyby cokoli potřeboval. Byl to například George Kulikowski, vyhlášený washingtonský cukrář, nebo Jim Hronek, podnikavý obchodní cestující s pánskými vestami obchodního domu Westinghouse. Proto se Cimrman rozhodl napsat inženýru Lessepsovi dopis.

„Milý pane inženýre,“ píše, „laiky ponechme v iluzi, že stavba průplavu vyžaduje geniální mozek. My oba přece víme, že nejde o víc než o veliký rigol, jehož praktickou projekční stránku obstarají dva inženýři s dostatečným množstvím kolíků a s patřičně dlouhou ššůrou. Na tuto práci jsem již domluven s ing. Stárkem a ing. Mikotou. Oba jsou zdatnými chodci a ing. Mikota, známý průkopník skautingu, je navíc schopen udělat si kolík v přírodě svépomocí. Oba pánové se již domluvili, kdo na které straně bude kolíkovat, a trénují práci mezi Prahou a Hradcem Králové, jejichž vzdálenost šíří Panamské účiny zhruba odpovídá. Tím je projekt průplavu v podstatě hotov. Opravdovou technickou invenci vyžadují problémy sekundární: ubytování, doprava, strava, hygiena a nářadí tří set tisíc kopáčů, s nimiž pro Panamu počítám. Nářadí jsem rozvrhl takto:

- 1) 100 000 trakařů
- 2) 100 000 lopat
- 3) 100 000 krumpáčů (4 rezervní)

Hlavním problémem bude hygiena. Tak veliké množství kopáčů ponecháno po hygienické stránce bez usměrnění je schopno zdevastovati denně 4 ha krajiny. Proto budou vlevo i vpravo vytyčeny pásy v šíři 50 m (tzv. Fekalzonen), jejichž zaoráním vzniknou po obou stranách průplavu okrasné květinové pásy (tzv. Blumenzonen). Tolik tedy pro Vaši informaci. Sám bych Vás prosil, zda byste mi nemohl podat zprávu o tom, kam až jste se s výkopem dostal a jak hluboko jste šel. Velmi by mi to usnadnilo kalkulaci a inženýrům Stárkovi a Mikotovi bych mohl přesně říci, kde mají vystoupit. Končím s pozdravem: Ostatní si řeknem, až tu šíji přetnem! Váš J. Cimrman.“ Pokud jde o operní zpracování Panamského průplavu, všimněme si aspoš poslední, dramaticky vypjaté scény:

Stavba průplavu je před dokončením. Mexický kopáč Fernandéz Baraba, předák první pracovní čety, naposledy máchne krumpáčem a vody dvou oceánů se s mohutným zašuměním spojí. Jásot desetitisíců pracujících se nese nad kanálem.

Jen tak na okraj: Tato scéna měla být nejmasovějším výjevem v dějinách opery vůbec. Mělo v ní vystoupit sedm tisíc statistů, nejpilnější

ch kopáčů. Cimrman počítal, že příslib účinkování v opeře pozvedne pracovní morálku, zejména u líných italských čet.

Projekt Panamského průplavu zaslal Cimrman do Washingtonu a netrpělivě očekával odpověď. Kancelář Bílého domu mu však plány a dokumentaci vrátila s poukazem na to, že práce na průplavu byly už svěřeny americkému inženýru G. W. Goethalsovi. Cimrman americké

vládě obratem vysvětluje, že kromě projektu průplavu zpracoval i slavnostní operu k jeho otevření a že je nemožné nahradit ústředního hrdinu opery stavitele Cimrmana stavitelem jiným. Dokládá to mj. i ukázkami z libreta, např. srovnáním rýmů z 1. dějství opery.

Původní Cimrmanova verze zněla:

„Kanál velký na myslí ti tane?

Vyslov se jasně, Cimrmane!“

A verze navrhovaná americkou vládou:

„Kanál velký na myslí ti tane?

Vyslov se jasně, Goethalsi!“

Ačkoli každému musí být zřejmé, že změna osoby stavitele by znamenala úplnou destrukci rýmové složky díla, zůstávají americké úřady k Cimrmanovým vývodům hluché. Marně chodí cukrář Kulikowski do Bílého domu s indiány. Panamský průplav dokončuje Goethals. Avšak Cimrman uštědřuje vládě USA morální políček. Na sjezdu abiturientů vídešské reálky prohlašuje, že souhlas k veřejnému provozování opery Panama nikdy nedá. A svůj slib dodržel.